

סבב שני שולחן 4

הקמת קהילות לומדות של אנשי סגל כמנוע לתהליכי צמיחה בהוראה האקדמית בתחומי ההנדסה

מיקה גבל⁽¹⁾, אירמה ג'ין⁽¹⁾, אנטולי קורופטוב⁽²⁾
⁽¹⁾ המרכז לקידום הוראה, אפקה - המכללה האקדמית להנדסה בתל אביב
⁽²⁾ החוג למתמטיקה, מכללת לוינסקי לחינוך

תקציר

אחד האתגרים הגדולים כיום בתחום ההוראה האקדמית היא יצירת מוטיבציה של אנשי סגל לשנות את אופן ההוראה הפרונטלי-קלאסי ולהתאימו לצרכי הסטודנטים בעידן הנוכחי. שינויים כאלה כרוכים לעתים בשינויי תפישה (למשל של תפקידי המרצה והסטודנטים), או בשימוש באמצעי הוראה חלופיים (לכלים טכנולוגיים או אחרים). ההשתייכות לקהילה מקצועית נתפסת כמאפשרת התפתחות בכל תחום מקצועי. הקהילה המקצועית מספקת מרחב לשיח אותנטי שהמשתתפים בו יכולים לחלוק התנסויות משמעותיות, להתייעץ בקשר לאתגרים ולקבל תמיכה, הנחיה ואף הדרכה מעמיתים שחוו אירועים דומים (Patton and Parker, 2017). קהילות כאלה יכולות להיווצר כיחזמות של מתווכים מערכתיים (כגון מרכזים לקידום הוראה), והתפישה הרווחת כיום היא שמורים נכונים יותר להטמיע שינויים באופן ההוראה שלהם על סמך תובנות המתגבשות במסגרת קהילה מקצועית של עמיתים שהם חשים שייכות חזקה אליה (Printy, 2018).

העבודה של אנשי סגל באקדמיה, על היבטים מקצועיים הקשורים להוראה, היא ביסודה עבודה יחידנית ובודדה. מרצים מתקשים לזהות מאפיינים בעייתיים באופן ההוראה שלהם עצמם או להגות דרכי פתרון לבעיות אלו. סדנאות נושא חד פעמיות מספקות פעמים רבות רעיונות והשראה לשינוי אך לא מניעות תהליכי עומק ארוכי טווח. ההשתייכות של מרצים לקהילה מקצועית בתחום ההוראה יכולה ליצור זהות מקצועית הקשורה להוראה ולשפר את הידע המקצועי של כל מרצה בתחום ההוראה (חטיבה, 2015).

התפישה שהקמה וביסוס של קהילות מקצועיות של אנשי סגל קריטית להנעה של תהליכי צמיחה ושינוי, הניעה אותנו להקים במהלך השנה האחרונה במכללת אפקה מספר קבוצות שלכל אחת מיקוד שונה: פרקטיקות הוראה, נושאים הקשורים למחקר בתחום ההוראה, וסוגיות הקשורות לשימוש ב-Moodle. מטרתנו הייתה ליצור מרחבים בהם תתקיים תקשורת פתוחה, שיתוף ידע והתייעצות עם חברי הסגל.

בשולחן העגול נציג דוגמאות לתהליכי צמיחה ושינוי שמתקיימים היום במכללת אפקה. נציג את הקבוצות שהוקמו ואלו הנמצאות בתהליכי הקמה, את ההיענות של אנשי הסגל, את ההצלחות ואת הנקודות למחשבה וכן נספר על האפשרויות החדשות שנוצרו.

דוגמאות להקמת קהילות ולתהליכי צמיחה שנוצרים כפועל יוצא:

מועדון חדר מורים: הצורך עלה משיחות רבות שהתקיימו עם אנשי סגל ומנושאים שעלו במהלך הסדנאות שהתקיימו בשנה החולפת. במסגרת המועדון אנו עוסקים בנושאים הקשורים לדילמות ואתגרים שחווים המרצים בכיתות, דנים בנושאים נבחרים, מתבוננים ב"אירועים" ממוקדים מתוך שיעורים מצולמים של חברי המועדון, מתלבטים ומעלים דרכי פעולה ופתרונות.

מועדון מחקר: חברי הסגל המשתתפים במועדון לומדים יחד על מחקר בהוראת מדעים, מתכננים התנסויות מחקריות ומבצעים אותן. במסגרת המועדון אנו דנים בנושאים כגון: ניסוח בעיה דידיקטית והפיכתה לשאלת מחקר מבוססת תיאוריה, זיהוי השערות ועיצוב מחקר.

פתיחת מועדון Moodle: מטרת המועדון לפתוח ערוץ פתוח לתקשורת, שיח, שיתוף ידע והתייעצות עם חברי סגל בנושאים הקשורים לשימוש ב-Moodle וכלי תקשוב נוספים. הדגש הוא על פעילויות Moodle חדשות המאפשרות גיוון בדרכי ההוראה המסורתיות. במועדון יפעלו מספר תת-קבוצות, כגון צוותי חשיבה במקצועות הליבה (פיזיקה ומתמטיקה) בהם נבדקים שינויים אפשריים במבנה הרעיוני של תרגילי הבית באמצעות שילוב פעילויות בוחן ב-Moodle כתרגול.

שאלות לדין שאליהן נתייחס בשולחן העגול:

1. באילו אופנים יצירה של קהילות תורמת להתפתחות המקצועית של חברי הסגל בתחום ההוראה?
2. מהם האתגרים הקשורים ליצירת קהילות מקצועיות של אנשי סגל בתחום ההוראה האקדמית?
3. כיצד ניתן לקדם ולבסס את הקהילות הללו, להרחיב את מעגלי השיח שהן מקיימות ואת אזורי ההשפעה של השיח שנוצר?

ביבליוגרפיה

חטיבה, נ' (2015). איך ניתן לקדם את ההוראה הטובה ואת המצוינות בהוראה? הוראה

באקדמיה, 5, 62-68.

Patton, K., & Melissa Parker, M. (2017). Teacher education communities of practice: More than a culture of collaboration. *Teaching and Teacher Education*, 67, 351-360.

Printy, S. M. (2008). Leadership for teacher learning: A community of practice perspective. *Educational Administration Quarterly*, 44 (2), 187-226.